

УДК 340

ЮРИДИЧНІ ФАКТИ: ПОНЯТТЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ

Студент Н.О. Толкач гр. БП-2-16

Наук. керівник асист. кафедри А.П. Головащук
Київський національний університет технологій та дизайну

Юридичні факти - різновид соціальних фактів. Це явища об'єктивної реальності, відбиті в системі - законодавстві. Визнання матеріально-соціального характеру юридичних фактів, на думку В.Б. Ісакова, дозволяє побачити, що кожен конкретний юридичний факт - не випадковий ізольоване явище, а у відомому сенсі і породження даної правової системи.

В.Б. Ісаков виділяє дві групи ознак юридичних фактів. Перша група характеризує матеріальну сторону юридичних фактів. Юридичні факти є обставини: конкретні, певним чином виражені зовні. Юридичними фактами не можуть бути думки, події внутрішнього духовного життя і тому подібні явища. Разом з тим законодавство враховує суб'єктивну сторону дій (провину, мотив, мета, інтерес) як елемент складного юридичного факту, наприклад, складу правопорушення: виражаються в наявності чи відсутності певних явищ матеріального світу. Необхідно враховувати, що юридичне значення можуть мати не тільки позитивні (існуючі), але й негативні факти (відсутність споріднення й т.п.).

У правовому регулюванні юридичні факти виступають, як правило, у складі об'єднань, комплексів фактів. Фактична передумова, що складається з одного елемента - юридичного факту - порівняно рідкісне явище. В.Б. Ісаков розрізняє дві категорії фактичних комплексів - групу юридичних фактів і фактичний склад.

Група юридичних фактів - це кілька фактичних обставин, кожне з яких викликає одне і те ж правовий наслідок.

Юридичні факти різноманітні і їх можна класифікувати. В основу традиційної класифікації юридичних фактів покладено три взаємопов'язаних ознаки. Перший - «вольовий» критерій, згідно з яким всі юридичні факти, поділяються на дії і події.

«Дії - такі юридичні факти, які відбуваються з волі людей, являють собою волевиявлення. Події - це факти, що відбуваються не з волі людей (наприклад, природна смерть людини, пожежа тощо), але яке тягне в силу закону певні юридичні обов'язки і правомочності для відповідних осіб», - вважає Н.Г. Александров.

За другою ознакою всі дії підрозділяються на правомірні і неправомірні. Правомірні - відповідають розпорядженням юридичних норм, а неправомірні - порушують їх.

Розглянемо юридичні факти - стани і факти - правовідносини. Юридичні стани, це складні юридичні факти, що характеризуються відносною стабільністю і тривалим періодом існування, протягом якого вони можуть

неодноразово (у поєднанні з іншими фактами) викликати настання правових наслідків. Спірним є питання про місце станів в класифікації юридичних фактів.

Юридичні факти - події можна класифікувати по різних підставах: за походженням - природні (стихійні) і залежні у своєму походженні від людини; залежно від повторюваності події унікальні і повторювані (періодичні); по протяжності в часі - моментальні (події) і протяжні в часі (явища, процеси); за кількістю учасників - персональні, колективні, масові, останні - на події з певним і невизначеним кількістю беруть участь осіб; за характером наслідків, що настали - на події оборотні та необоротні та ін.

За ознакою документального закріплення юридичні факти можуть бути оформлені і неоформлені. Більшість юридичних фактів існує в оформленому, документально зафіксованому вигляді. Але існують і неоформлені юридичні факти. Це наприклад, усна угода між громадянами, відмова від здійснення права та ін. Подібні юридичні факти можна назвати латентними, прихованими. У латентному вигляді існує частина фактів - правопорушень.

Класифікація юридичних фактів у науці розкрита ще не повно. Її подальший розвиток може виявитися корисним для вирішення різноманітних завдань правознавства, у тому числі для соціологічних досліджень у юридичній науці, а також для з'ясування місця юридичних фактів у механізмі правового регулювання.

Фіксація і посвідчення фактів - близькі, пов'язані, але все ж не збігаються види діяльності. Фіксація являє собою реєстраційну діяльність, документальне закріплення фактичних обставин. Посвідчення полягає в підтвердженні істинності фактів, їх існування. Фіксація і посвідчення акту нерідко зливаються в єдиному акті (наприклад, реєстрація шлюбу), але вони можуть існувати і порізно (наприклад, посвідчення дійсності документа).

Отже, можемо зробити висновок, що факти, перш ніж вони проявлять своє юридичне значення повинні бути належним чином встановлені. Встановлення та доведення юридичних фактів - одна з традиційних проблем юридичної науки. Юридичні факти встановлюються в правозастосовчому процесі за допомогою доказів. Доказами є фактичні дані, що мають значення для встановлення юридичних фактів, виражені в передбаченій законом формі.

Література:

1. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підруч. /Скакун О.Ф. — Х.: Еспада, 2006. — 776 с.
2. Загальна теорія держави і права: підруч. / За ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. — Х.: Право, 2002. — 432 с.
3. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права / Кельман М. С., Мурашин О. Г., Хома Н. М. — Львів: Новий світ, 2003. — 581 с.